

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KOZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ügynök-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria“ r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fel.

TARTALOM: Halkereskedelmünk fejlesztése. Répássy Miklós. — Telelőkről. Ivanöc József. — A halászat iparjogi elbírálása. (—gh). — Szennyvíz kísérleti állomás Ausztriában. H. Gy. — A m. kir. kincstári gazdaszat halaszvízei. Simonffy Gyula. — Irodalom. Könyvismeret. — Kérdések és feleletek. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Halkereskedelmünk fejlesztése.

Irta: Répássy Miklós.

Hogy halat termelni már tudunk, azt talán még irigyeink is kénytelenek beismerni. Nagyobb tógazdaságainkban sem ritkák a 2—3 métermázsás termések kat. holdanként; de kivételesen hallunk 5—8 métermázsás rekordokról is. Mindez bizonyosága annak, hogy nálunk sem hiányzanak már sem a tudás, sem az eszközök a termelés lehető fokozására.

Az a fejlődés sem hágy semmi különösebb kívánni valót, a melyre mesterséges viszonyaink között létesített tógazdaságaink térfoglalásánál rámutathatunk. Az Országos Halászati Felügyelőség kimutatása szerint a rendszeres művelés alá vett tóságok és a belterjes üzemű mesterségesen létesített tógazdaságok száma 1903-ban 107 volt, összesen 10,356 kat. hold vízterülettel; tíz évvel később, 1912-ben a számuk már 205, vízterületük pedig 20,104 kat. hold. Vagyis tíz év alatt megkétszereződtek s évenként átlag 10 helyen 1000 kat. hold volt a szaporulat. Ezek a számok valószínűleg még kevesebbet is mutatnak a valóságnál, mert az utóbbi időben mindig több és több olyan halasgazdaság keletkezik, a melyekről a hivatalos statisztika nem is tud.

A művelés alá vett vízterületek nagyobbodása természetszerűleg a termelés növekedését vonta maga után. Azonban ma már nemcsak a vízterület nagyobbodásának arányában termelünk többet, hanem annyival is, a mennyivel jobban tudunk termelni, mint tíz év előtt. A ki tisztában van a takarmányozással kapcsolatos belterjes üzemek teljesítő képességével, az előtt nem lehet túlzás az, ha azt mondjuk, hogy nem kétszer annyit termelünk ma, mint 10 év előtt, de legalább négyszer annyit.

A mennyiben pedig a termelés nagyságának megítéléséről van szó, nem hagyhatjuk említés nélkül a

társországokat, Horvát-Szlavonországot sem, mert az ottani halgazdaságok teljesen ugyanannak a fogyasztó körnek dolgoznak, a melynek a szorosabb értelemben vett magyarországi tógazdaságok; pedig Horvát-Szlavonországban a tógazdaságok szaporodása az utóbbi időben még sokkal nagyobb arányú, mint az anyaországban. Elég csak a *Haltenyészítő r.-t.* ottani működésére rámutatunk.

A tógazdaságok fejlődésében bizonyos fokú szünetelést régidő óta talán az ideai év rossz közgazdasági viszonyai idéztek elő. Nem kétséges azonban, hogy a mint a helyzet e tekintetben enyhülni fog s a pénzforrások ismét megnyílnak, csakhamar lesz ismét néhány ezer hold szaporulat. Aztán itt vannak az állami segítséggel végzett úttörő vízimunkák, a minő pl. a Hortobágy hasznosítása, az előbb-utóbb mégis csak halastóvá váló, mert egyéb nem lehet, szegedi „Fehértó“ s i. t.

A termelés növekedését jelenti a természetes nyílt vizeknek a társulatok révén való folyton-folyvást ok-szerűbbé alakuló művelése is.

Szóval, végig gondolva mindezt, talán nem is olyan ok nélkül való egyes termelőinknek már most is hangoztatott aggodalma, hogy több már a halunk a keltetésénél!

Szerencsére a *fogyasztók* még eddig nem igen veszik észre. Addig pedig igazán nincs baj.

Annak, hogy a halunk még mindig nem sok, többféle magyarázata van.

Először is bizonyos, hogy a halfogyasztás köre a múltban igen szűk határok közé szorult. Jóformán csak a vizek menti lakosság evett halat. Ezt a kört tágitani bizonyos mértékig nagyon könnyű volt; az ország népességének többi része is szívesen veszi a halat, ha hozzájuthat, szóval újabb, hogy úgy mondjuk friss fogyasztókat szerezni nem éppen olyan nehéz. Különösen megkönnyíti azt a közlekedés javulása s aztán a szállító eszközök tökéletesítése. Ezt a magyarázó

okok másodikának vehetjük. Nagy horderejét beláthatjuk, ha meggondoljuk, hogy ma a legkényesebb halakat is 1—2 napi úton szállíthatjuk eleveven a különleges vasúti szállító kocsikban; a helyi feleslegek tehát könnyű szerrel megoszthatók. Ez teszi lehetővé az időszakonként való kivitel is, a mikor t. i. a benti piacok a feltorlódott árút felvenni nem képesek. Az ilyen kivitelnek a lehetősége napról-napra kedvezőbben alakul. Osztrák s német szomszédaink drágábban termelnek, mint mi.

Végül s bizonyára ez a legfontosabb, az orosz s román behozatal csökkenése hatott kedvezően nálunk az értékesítésre. Oroszország ősi halbőségének apadása a világpiacra általánosan érezhető. Semmi esetre se növekedett a romániai Alduna menti híres halászatok hozama sem; ott meg azonkívül belső okok a halkiviteli tilalom életbeléptetését is szükségessé tették. Hogy ez bennünket mily közelről érint, kitűnik pl. a brailai konzulunk jelentéséből. A brailai kerületből, tehát a halászvidék csak egy részéből, 1912-ben 3268 métermáza halat vittek ki szemben az 1911-i kivitellel, a mely 13762 métermáza, tehát több, mint négyszer annyi volt. Az 1912. évi kiviteltől 2165 métermáza, tehát $\frac{2}{3}$ -a esett Magyarországra, a többi Ausztriára és Oroszországra. Ha ezt az arányt számítjuk az előző évre is, akkor a kiviteli tilalom következtében Magyarországra 1912-ben kerekén 8000 q hallal kevesebb került már. Mindezek a körülmények eléggé érthetővé teszik, hogy termelőinknek az értékesítés körül eddig nehézségeik nem voltak.

Csak az a kérdés már most, így lesz-e a jövőben is?

Ha nem is állunk azoknak a pesszimistáknak, a bekövetkezendő időket nagyon is sötétén látóknak, a helyzetet azonban mindenestre egyoldalú érdekből megítélőknek a sorába, a kik már a haltermelés csődjéről beszélnek, azt megis valljuk, hogy az elbizakodásra semmi jogcímünk nincs.

Semmi esetre sem szabad összetett kezekkel néznünk, hogyan alakul halkereskedelmünk a jövő esélyeinek mindenkorai játéka szerint, hanem igyekeznünk kell, hogy öntudatos munkával biztos alapot teremtsünk számára.

Mindjárt előre akarom bocsátani, hogy semmi esetre sem tartanám helyénvalónak, ha ezt *negatív* módon tennénk meg, vagyis úgy, hogy a termelés további fokozásának megszüntetésével igyekeznénk a termelés ezidőszertől való anyaga számára a meglévő piacokat biztosítani. Nagyon rossz közgazdasági rendszer volna az, a mely egy ország egyszer föltárt valamelyik erőforrását ismét el akarná folytatni. Már pedig a tógazdaságok létesítése határozott anyagi erőforrás hazánkban, mert minden egyébtől eltekintve, oly földterületek kihasználását vagy legalább jobb kihasználását teszi lehetővé, a melyek után tulajdonosaik jövedelmet egyáltalán nem, vagy alig élveztek. Bizonyára nem túlzás az, ha az eddigi példák után kat. holdanként a halászat révén elért jövedelemtöbbletet átlag 60 K-ra becsüljük; ez az eddigi rendszeres üzemű halgazdaságokat véve figyelembe (kerekén 20.000 kat. hold) évi 1,200.000 korona jövedelemnövekedésnek felel meg s ez alig 20 évi idő alatt értük el. A nemzeti vagyoni értékének erről a hathatós öregbítési módjáról nem szabad a jövőben sem lemondanunk. Hanem igyekeznünk kell, hogy a fogyasztó kör nagyobbításával s a halkereskedelem megfelelő szervezetével a haltermés értékesítését mindenkor lehetővé tegyük s így a halászat folytonos fejleszthetőségét biztosítsuk.

A mi a halkereskedelem szervezését illeti, arra bizony nagy szükségünk van. Kereskedelmünk hiányaira már

évekkel ezelőtt rámutatott *Landgraf János* „Halkereskedelmünk és a halárak“ (Halászat VI. évf. 1. és 3. sz.) című tanulmányában, továbbá a „A német halkereskedelem és annak tanulságai hazai halértékesítésünkre“ című tanulmányúti jelentésében (Budapest, 1905. Pátria r.-t.)

A kik a viszonyokat ismerik, nagyon jól tudják, hogy azótától sem sok a javulás.

Halkereskedelmünknek biztos alapja még ma sincs. Nincs pedig azért, mert *nagykereskedőink* alig vannak; olyan, a ki tisztán csak a nagyban való forgalomban dolgozónak, egy sincs.

Már pedig nagykereskedelem nélkül megbízhatóvá tenni a halértékesítést nem lehet. A nagykereskedő szerepe ennél az értékesítésnél ugyanaz, a mi pl. a várcsok vízvezetékénél a vízszolgáltató medenczéé. Tudjuk, hogy a vízvezetékénél a szomszjas lakónak nem közvetlenül a forrásból merítő szivattyúja adja a vizet. A vizet „termelő“ szivattyú, tekintet nélkül a fogyasztás eloszlására, csak a vízellátó nagy medenczét tölti meg s *tartja* mindig megtöltve. A fogyasztókhoz abból a medenczéből oszlik szét a víz megfelelő berendezések segítségével olykép, hogy a szomját az is olthatja, a kinek csak éppen egy pohárral kell belőle.

Ime, ez volna a feladata a nagykereskedelemnek. Fel kellene vennie a *termést* annak idején, tekintet nélkül arra, hogy a fogyasztás hogyan oszlik meg később. Ezzel egyrészt biztosítva volna a termelő, hogy a hala nem marad a nyakán, másrészt biztosítva volna a kiskereskedő, hogy mindig van honnét meríteni a szerint, a mint a fogyasztók igénye jelentkezik. Nem állanának elő torlódások a piacon, a melyek időszakonként a túltermelés látszatát keltik s a kivitel illuzióját idézik fel, de elmaradnának az ennek bőjtjeképp jelentkező halszük napok is, a melyek viszont az árakat a fogyasztó közönséget valósággal elriasztó mértékekre erőszakolják fel. Az üzletmenet egyenletes, megbízható lenne.

Ehhez persze a vállalkozási kedven kívül két dolog kellene. Először megfelelő raktározó berendezések, másrészt megfelelő forgó tőke.

Minden nagykereskedőnek be kellene a maga számára olyan megbízható raktározó medenczét rendeznie, a melyekbe képes az ő üzletkörébe eső termelők termését az azok által kívánt s az ő általa is czélszerűnek mutatkozó időben elhelyezni s a honnan viszont a véle üzleti összeköttetésben álló kiskereskedők mindenkor könnyű szerrel fogyasztóikhoz juttathatják az árút. E medenczét tehát csak oly helyeken lehetne létesíteni, a hol egyrészt megvannak a műszaki feltételek: bőszéges s egészséges, levegős víz, elegendő eséssel, — másrészt kedvezőek a közlekedési viszonyok. Hogy e tekintetben az ország fővárosa, már csak központi fekvésénél fogva is, elsősorban jöhet figyelembe, az szinte magától értetődő. De egészen természetes az is, hogy az országban bárhol, a hol a feltételek meg vannak rá, létesülhetnének ilyen halmagykereskedői góczpontok.

Egy-egy ilyen raktározó telep birtokában aztán a megfelelő forgótőkére volna a nagykereskedőnek szüksége, olyanra, a melylyel az üzletkörébe eső termést tényleg megtudja venni, illetőleg a termelőt az anyag átvételénél azonnal ki tudja elégíteni s a mi lehetővé teszi neki, hogy a maga részéről várhasson addig, míg a kiskereskedőkkel lebonyolított üzletek révén ismét vissza kapja pénzét.

Hogy itt nem kis összegekről van szó, azt könnyen megérthetjük, ha meggondoljuk, hogy 1000 q halforgalom körülbelül 100,000 K ilyen mozgó tőkét igényel. Ha ehhez már most még a beruházásokat: a medenczék

létesítését, megfelelő szállító eszközök beszerzését stb. hozzáveszszük, akkor bizony hamar hozzákerül még 50,000 K. Bizonyos tehát, hogy a mi viszonyaink mellett anyagilag igazán csak a jobb viszonyok között lévők gondolhatnak eféle vállalkozásra.

De hát a nagy tőke számára a halászat nálunk se egészen idegen tér már. És ha halasvíz művelésére részvénytársaságot lehetett s volt érdemes alakítani, mért ne lehetne ugyanazt tenni a halkereskedelem érdekében? Avagy, ha akadt bank, a mely a haltermelésre való vállalkozást finanszírozta, miért ne akadna olyan is, a mely az értékesítésnek nagy arányokban való keresztülvitelét teszi lehetővé? Végül pedig semmi akadály sem lehet annak sem, hogy a dolgot pl. az elsősorban érdekeltek, a termelők maguk meg ne oldhassák esetleg *szövetkezeti* alapon. Így a szükséges nagyobb tőkét könnyen összehordhatják. És ha nem akad kereskedő vállalkozó, akkor bizonyára ez lesz a fejlődés legtermészetesebb útja, mert erre fogja a *termelőket a szükség kényszeríteni*.

Mindenesetre jobb volna azonban, ha ezt az időt be nem várva, már jó előre nyugodt készülődéssel nézének a jövő elé.

Azt vethetné azonban valaki fel, hogy mit sem ér a kereskedelem, az értékesítés bárminő szervezkedése sem, ha a fogyasztók köre nem nő! Ez bizonyára igaz; azonban azt sem tagadhatja senki, hogy helyes kereskedelmi szervezettel, üzleti érzékkel a legjobban lehet fogyasztókat hódítani. Itt legfeljebb csak az a kérdés, hogy egyáltalán van-e miből szaporodni a fogyasztóknak?

Ha vidéki városaink halforgalmát megfigyeljük, akkor nem kételkedhetünk, hogy e téren még igazán rendkívül sokat lehet remélni. Hány nagy népes városunk van még, a hol igazán ritkaságszámba megy a hal, különösen a friss, vagy éppen az eleven hal; a lakosság egyszerűen azért nem eszik halat, mert nem jut hozzá! Hogy itt jelentős eredményeket lehet elérni, azt néhány példa máris meggyőzően mutatja. Ott van Nagyvárád és Kaposvár. Mindkét helyen a közeli tógazdaságoknak, tehát a *termelőknek állhatatossága* teremtette meg a ma már nem csekély forgalmú halaspiacot.

A nagykereskedelmi gócpontok létesítésével egyúttal feladat volna a vidéki piacok megfelelő berendezésekkel való ellátása, illetőleg azok meghódítása.

Itt volna aztán helyénvaló az akciónak a *közhatóságok* részéről való hathatós támogatása.

A halértékesítés közérdekű vonatkozásai tisztán állhatnak minden illetékes tényező előtt. A mint előzőleg már jeleztük, a földterületek egy újabb, az eddigieknél hatóságosabb kihasználási módjának térfoglalásáról van szó, másrészt pedig arról, hogy a köztáplálkozásba egy újabb, egészséges, a hasonló értékeknél ha nem is mindig olcsóbb, de mindenesetre igen kedvelt és saját erőink által termelt eledelt vigyünk a külföldi ilyen termékek kiszorításával.

A dolog eme közgazdasági vonatkozásában a földművelésügyi m. kir. minisztérium évekkal ezelőtt már felhívással fordult a vidéki városokhoz, hogy halaspiacok berendezésével foglalkozzanak. Bár a minisztérium az ilyenmű tevékenység támogatására nemcsak a legmesszebbmenő erkölcsi, hanem anyagi támogatását is kilátásba helyezte, a felhívásnak úgyszólván semmi eredménye sem lett.

Talán nem nagyon tévedünk, ha e sikertelenség okát abban keressük, hogy az a jószándék még korai volt, illetőleg, hogy nélkülözötte egyelőre, mint segítő elemet, azt a

kényszerítő erőt, a melyet a viszonyoknak még csak jövőben való, de biztosra vehető, alakulása fog létrehozni. Akkor majd lesz, a ki *kérje* ezt a most hiába felajánlott támogatást. Az egészséges fejlődésnek magával kell hoznia, hogy az első sorban közvetlenül érdekeltek: a *termelők*, utánuk pedig a közvetítő szervek: a *kereskedők* maguk érezzék a szükségét a megfelelő piaczi berendezéseknek. A mint ezt a szükségét érzik, majd maguk igyekeznek olyanokat létrehozni. Ha ez a pillanat beáll, akkor lesz itt az igazi ideje annak, hogy úgy a helyi hatóságok, mint az állam maga is a legmesszebbmenő módon járjon kezére a tisztességes úton érvényesülni törekvő halkereskedelemnek. Ha minden egyes esetben határozott tervvel, határozott czállal olyan gazdája akad a dolognak, a ki megbízható kereskedői tudással a maga egyéni anyagi érdekeit fűzi a vállalkozáshoz, azt aztán lehet s kell is segíteni.

Megállapítva a fejlődésnek ezt az egyedül helyes és természetes menetét, minden erőnkkel öntudatosan azon kell munkálkodnunk, hogy halászatunk közgazdasági szereplése ebbe az irányba terelődjék, illetőleg, hogy a fejlődésének e folyamatában semmi zavaró mozzanat meg ne akaszsa. A termelés szinte feltartóztatatlan emelkedése mellett fordítsuk tehát már most figyelmünket az *értékesítés* felé is, nehogy meglepetések érjenek. Anyagot tudunk már adni számára bőven, a fogyasztás és fogyasztók szaporítására is van még elég alkalom; nemcsak szükséges tehát, de bizonyára *érdemes* is: nagyban is foglalkozni a dologgal.

Várjuk az első fecskét!

Telelőkről.

Irta: **Ivanöc József** kir. főmérnök.

A haltenyésztés egyik lényeges mozzanata az eladásra és a továbbtenyésztésre szánt halaknak télen át való eltartása. Legtöbb helyen az a szokás, hogy az összes lehalászásra került hal tartányokba, vagy mint közönségesen nevezik: *telelőkbe* kerül. — A helyes eljárás azonban az, hogy csak a kiválogatott és eladásra szánt halak kerüljenek a telelőkbe — a honnan hosszabb-rövidebb idő múlva könnyen kifoghatók és elszállíthatók; ellenben a továbbtenyésztésre szánt összes hal, főleg az ivadék, kisebb terjedelmű, mélyvizű tavakba helyeztessék. Ily eljárás mellett a továbbtenyésztésre szánt anyag kevesebbet szenved a netán bekövetkező enyhe napok alatt, a mikor a nagyobb raktártóban némi táplálékot is találhat.

A délibb fekvésű tógazdaságokban a tavak lehalászását okszerűen csak november végén kezdhetjük el, a kihelyezést pedig már február elején tanácsos megejteni; ott akár az összes halakat telelőkben telettethetjük, mert a telettetés tartama maga csak két hónapot tesz ki s a hal súlyának fogyása nem oly számottevő, mint az északibb fekvésű vidékeken, a hol a telettetés négy-öt hónapig is eltarthat. Egynyaras ivadékot mégis minden körülmények között tanácsos nagyobb tavakban telettetni.

Hogy a telelők túlszűfoltóságát elkerüljük, kellő számú medence berendezéséről kell gondoskodni. A szűfoltóság maga relatív fogalom. Bő vízellátás mellett több halat rakhunk egy-egy telelőbe, mint kevés hozzáfolyás esetében. Súlyra nézve nagy halból ismét többet tehetünk a telelőbe, mint a kisebb és fiatalabb halból. A szabály a telelők nagyságára vonatkozólag az volna, hogy ott, a hol kevés tápláló víz áll rendelkezésünkre, kevés, de nagyobb terjedelmű telelőt készítsünk, hogy

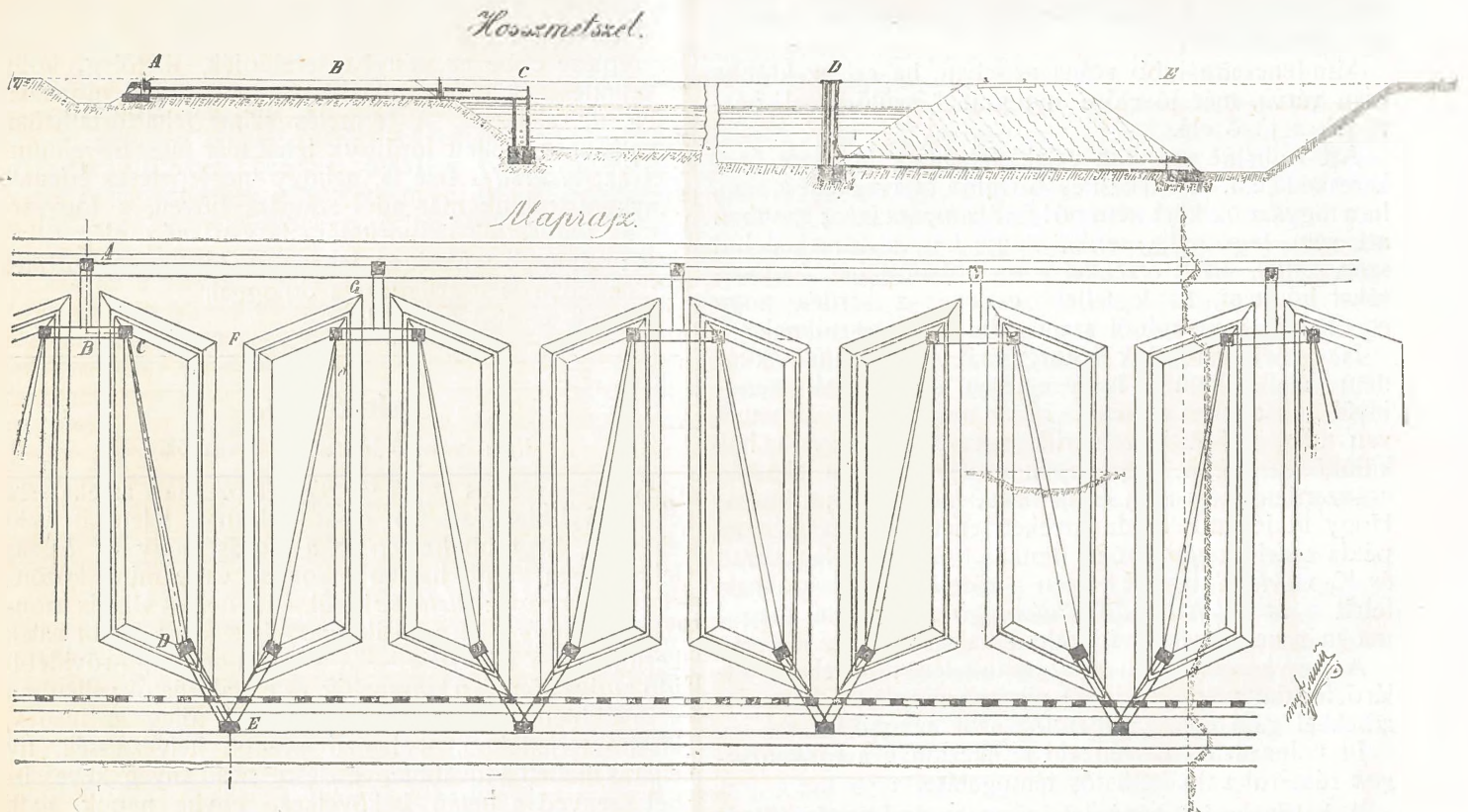
a vizet ne kelljen túlsok részre osztani, vagyis szétforgácsolni. Azonban itt se csináljunk 100 m.-nél hosszabb és 12—15 m.-nél szélesebb teletőt.

A rendes telető nagysága 40—50 m. hosszú és 7—8 m. széles legyen. A vízmélység délibb vidéken elég, ha átlag 1·20—1·50 m.; zordonabb tájakon 2—2·50 m. A vízellátás ilyen teletőben 4—5 liter másodpercenként; vagyis minden folyó 10 m. hossza 1 liter. A fenti közép nagyságú tóban rakhatunk az eladásra került halból körülbelül 40—50 métermázsát. E szerint minden 10 mm. halra egy-egy liter víz jut másodpercenként. (A víz minőségétől, levegőtartalmától, hőmérsékétől is függ! L. „Halászat“ 1913. évf. 1. és 2. sz. Szerk.) A továbbtenyésztésre szánt halnál jobb a gyébb beakás. Félsúlyos és azon aluli kétnyaras tenyészhalból, a mely nem oly zsíros, mint a nagyobb hal, elég a fenti súlynak fele. Ha egynaras ivadékot minden-

etési üzem mellett az építési tőke majdnem az 1/3-da annak az összegnek, a mely etetés nélküli üzennél szükséges volna, hogy súlyban ugyanoly eredményt érjünk el.

Szivattyúk alkalmazása mellett a dolog persze más-kép áll. Mindazonáltal egy szivattyú felállítása, eltekintve a költségektől, mindig csak kényszerhelyzetet jelent.

Ezen általános érvényű dolgok mellett nem kevésbé fontos a teletők alakja sem. A régibb berendezésű tógazdaságok többnyire nagy és széles teletőkkel bírtak. E mellett a teletők nem igen voltak csoportosítva, hanem egy-két nagyobb tó külön saját teletőivel bírt. Manapság azon az állásponton vagyunk, hogy nagyobb tógazdaságban is valamennyi teletőt egy helyre koncentráljuk, már a felügyelet és az üzem szempontjából is. E mellett a teletők alakja inkább megnyúlt s patakmederhez hasonló legyen. Az alak többnyire derékszögű négyszög. De még ez se ideális megoldás, mert

1. kép. Telető medenczék elrendezése.

áron ilyen medenczében akarunk teletetni, úgy ebből súlyban körülbelül a fent megszabott normálmennyiségnek csak 1/5-öd részét rakjuk be.

A halak teletetése valamely tógazdaság létesítésénél annyira fontos, hogy szinte ez a kiindulópont a tógazdaság terjedelmének megállapításánál. Ez esetben először tisztában kell lennünk a téli legkisebb vízmennyiséggel. Ennek minden literjére számíthatunk 10 mm. halat. Átlagos területnél egy mm. természetes hozamot véve alapul, minden liter legkisebb téli vízre 10 kat. hold tógazdaságot lehet tervezni. Etetési üzem mellett, főleg ha az etetéssel párhuzamosan trágyázást is foganatosítunk, nagyobb üzemenknél is három mm. halat vehetünk holdanként számításba. Ekkor aztán a meglévő víz mellett a tógazdaság terjedelme szinte 1/3-ra zsugorodik össze szemben azzal az esettel, a mikor csak természetes hozamra alapítjuk meg a berendezendő terület nagyságát. Ebből is kiviláglik, hogy intenzív trágyázási és

az ily teletők sarkában többnyire holt víz van. Az ily holt sarkokban pedig rothadó elhult halak rontják állandóan a vizet. Ha már el nem kerülhető, hogy a teletőkben bizonyos mennyiségű dög ne legyen, akkor arra kell törekedni, hogy a telető minden részében állandó vízmozgás legyen. Ez okból ajánlom az 1. képen feltüntetett teletőelrendezést, a mely nemcsak a vízjárást nézve, hanem költség szempontjából is előnyös. Az ily hegyessarkú teletőnél a hegyes sarokban lép be a víz és ugyancsak a szembenfekvő hegyes sarokban folyik ki a levezető csatornába. Ilyen alakú teletőben lényegesen jobb átáramlást létesíthetünk, mert holt sarkok nincsenek, vagy legalább minimális.

Egyéb előnyei még a következők:

1. A tápláló csöveket két-két teletőre egyesíthetjük és ezzel a táplálócsatornában lévő befolyó fejek számát felére apasztjuk. Ugyanez áll a levezetőcsatornában a betorkolási fejekre is.

2. A hegyes sarkot közelebb hozhatjuk a tápláló, ép ügy elül a levezetőcsatornához, mert az üzemre szükséges hely az „A—F—G” háromszögekben megvan és így a tápláló- és levezetőcsövek hosszán is megtakaríthatunk valamit. A jelzett háromszögek területe kiesik a forgalmi irányból ép ezért a halászásnál szükséges kádak, mérlegek, hordók nem akadályozzák a forgalmat.

3. A hálók húzása a tompaszögű sarokba sokkal előnyösebb, mert a fogott halat nem törjük meg annyira a hálóbeszedésnél, mint a derékszögű vagyis szűkebb sarokban.

Mindebből látható, hogy ily berendezésű telelők sok előnyös tulajdonsággal bírnak; ezt főleg azok tudják méltányolni, a kik úgy az építésnél, mint az üzemnél sok tapasztalattal bírnak.

A mi az ily telelők költségeit illeti, úgy, egyenlő nagyságokat feltételezve, az összehasonlítás a hegyes-sarkú elrendezés javára billent a mérleget.

Pisztrángos tavaknál még fontosabb a teljes vízfelújítás, tehát a leírt berendezés ott még okadatoltabb.

Végül még megjegyzem, hogy úgy a pontyos telelők-nél, mint a pisztrángos tavaknál a „Halászat”-ban (1912. év 23. sz.) egyszer közölt befolyózsilip szerkezetemet melegen ajánlhatom; mert azzal felvátva hol alul hol fölül engedhetjük be a friss vizet. Ez okból a lecsapoló zsilipre is az az elrendezés a helyesebb, a hol a dupla duzasztó-deszka alkalmazása mellett a kifolyó víz az alsó vízrétegből folyik el, mert a halak inkább a fenékhez közelebb tartózkodnak s így fontosabb, hogy a fenékrétegeket frissítsük fel.

A halászat iparjogi elbírálása.

A halászat iparjogi elbírálásának kérdésével a földmívelésügyi minisztérium leirata alapján az Országos Halászati Egyesület a f. évi június hó 3-iki választmányi ülésén foglalkozott és a „Halászat” 1913. évi 19. számában közzétett beadványában részletesen kifejtett és kellőleg megindokolt véleményében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a *halászattal foglalkozó egyének* — a mennyiben az illetők *„leginkább saját”* nyers-termékeik feldolgozására és eladására szorítkoznak — az *ipartörvény rendelkezései alá nem esnek és iparigazolvány váltására nem kötelezhetők*. Ennek tulajdonítható a kereskedelemügyi minisztériumnak az a nagyjelentőségű döntése, melyről a földmívelésügyi minisztérium 117,592/XI. 3. 1913. sz. alatti leiratában, a folyó évi 18. számú előterjesztésére való hivatkozással, tudomás-vétel végett most értesítette az egyesületet.

A kereskedelemügyi miniszternek a földmívelésügyi miniszterhez intézett átirata, illetőleg a debreczeni kereskedelmi és iparkamarához intézett leiratai a következőleg hangzanak:

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76,520/VI. A. sz. A m. kir. földmívelésügyi miniszter úr ó nagyméltóságának. F. évi szeptember hó 26-án 93,909/XI. 3. 1913. szám alatt kelt átiratára szíves tudomásul megküldöm, tisztelettel megjegyezvén, hogy az alantas hatóságok figyelmét a Közgazdasági Értesítőben való közlés útján a csatolmányban foglaltakra felhívtam. Budapest, 1913. november 10-én. A miniszter rendeletéből: *Barthos s. k. miniszteri tanácsos. A másolat hitelül: (Olvashatatlan aláírás) miniszteri s. h. főigazgató.*

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76520/VI. A. sz. A kereskedelmi és iparkamarának, Debreczen. Az üzletszerű halelárusítással kapcsolatos halászattal foglalkozók iparigazolvány váltásának kötelezettsége kérdé-

sében folyó évi márczius hó 14-én 3586/1913. sz. a kelt felterjesztésére a magyar királyi földmívelésügyi miniszter úrral folytatott tárgyalások után a következőről értesítem a kamarát: Minthogy az 1884. évi XVII. t.-cz. 183. §-ának a) pontja értelmében a mezőgazdasági és erdei termelés, állattenyésztés, halászat folyóvizekben, tavakban és csatornáknban, kert- és szőlőmívelés, selymészet és méhészet és az ezekkel összefüggő mellék-iparágak, a mennyiben az illetők *leginkább saját* nyers-termékeik feldolgozására és eladására szorítkoznak, az ipartörvény rendelkezései alá nem esnek, azok, akik a halászatot akár saját, akár bérelt vízterületeken (folyóvizekben, tavakban, csatornáknban) úzik és ezzel összefüggőleg saját nyers-termékeik feldolgozásával és eladásával is foglalkoznak, iparigazolvány váltására nem kötelezhetők. Sőt nem kötelezhetők erre még akkor sem, ha a feldolgozás és az eladás bizonyos mértékben még idegen nyers-termékekre is kiterjed, ha annak a feltételnek megfelelően, hogy leginkább, vagyis nagyobb részben saját nyers-termékeikre szorítkoznak. Természetesen az ipartörvény rendelkezései alá esnek és így iparigazolvány váltására kötelezendők a magukat gyakran halászoknak, sőt halászmestereknek nevező azok az egyének, a kik anélkül, hogy a halászatot, mint termelést úznék, kizárólag csak a halak értékesítésével (eladásával) foglalkoznak. Budapest, 1913. november hó 10-én. A miniszter rendeletéből: *Dr. Barthos s. k. miniszteri tanácsos. A hivatalos másolat hitelül Stump s. k. miniszteri s. hiv. igazgató h. iroda s.-tiszt. (P. H.) A másolat hitelül: Vicemik Ferencz, miniszteri s. h. főigazgató.*

Ez után az *elvi* jelentőségű döntés után végre remélni lehet, hogy a haltermelők további illetéktelen zaklatásnak kitéve nem lesznek: tehát sem iparkamarai illetékel meg nem fognak rovatni, sem pedig kereseti adó alá nem fognak vonatni. (—gh.)

Szennyvízkísérleti állomás Ausztriában.

A szennyvízkérdésekben Ausztriában ezideig főként a magánszakértők szerepeltek; a mezőgazdasági kémiai kísérleti állomás egyik igen szerény osztályát alkotó halászati szakértő hivatal a vízszennyezések esetében csak ritkán szerepelt, mint véleményező intézmény; munkássága jóformán kizárólag a halgazdálkodás és takarmányozás aktuális tudományos feladatai körében mozgott. A földmívelésügyi minisztérium nemrégiben azonban elhatározta, hogy az új vízjogi törvény végrehajtási rendeletének kibocsátásával kapcsolatosan a szennyvízügyekben való szakértői intézményt is szabályozni fogja s erre nézve a terv az volt, hogy a mai kezdetleges halászati kísérleti állomást osztrák birodalmi központi legfelsőbb szakvéleményező fórummá fejleszti ki, melynek hivatása lesz a halászatot érintő minden szakkérdésben állást foglalni. Fölöttébb különös és érthetetlennek látszó jelenség, hogy az osztrák halászati egyesületek e helyes és dicséretes kezdeményezés ellen, melynek már régen meg kellett volna valósulnia, szinte egyértelműleg soropóba léptek. Pedig hogy a kérdés horderejével tisztában vannak, azt eléggé bizonyítja az is, hogy állásfoglalásukban utalnak arra, hogy a szennyvízkérdéssel és a halászattal rendkívül sokoldalú tudományág van érintkezésben; így a vízpépítészet, a kémia, higiénia, technológia, biológia stb. A tervezett kísérleti állomás megalkotásától azonban az osztrák halászati egyesületek csodálatosképpen épp ezért félnek, mert szerintük ilyen speciális szakemberek minden szakmára bőségesen akadnak, azonban a szennyvíz-

kísérleti állomáson aligha, sőt egyáltalán nem lesznek alkalmazhatók. Az osztrák halászati egyesületek a főiskolai tanszékek tanárait fogadnák el inkább szakértőkül, sőt hozzájárulnának még a kísérleti intézet létesítéséhez is, de csak azzal a feltétellel, hogy ez az intézet a közigazgatási hatóságoktól teljesen függetleníttessék. Ezt a sajátos követelést pedig eléggé világosan azzal indokolják, hogy a közigazgatási hatóságokban nem bíznak. Az okfejtés és indokolás eme pontja ellen mitsem szólhat az idegen; elvégre az osztrákok belső dolga.

Az osztrák halászati egyesületek állásfoglalásának többi indokai azonban már egyenesen érthetetlenek. A szennyvízügyekben való szakértőség államosításának eszméjét egyenesen szörnyűségnek és a rendezett államok alapelveivel össze nem egyeztethetőnek mondják, még pedig azért, mert az állami tisztviselőknek természetesen elsősorban az állami érdekeket kell szem előtt tartaniok s így az állami érdekekkel ellentétes álláspontok mellett sohasem nyilatkozhatnak. Ez a fölfogás meglehetősen különös és semmiképp se helytálló. Aggályosnak tartják továbbá azt is, hogy a halászati kísérleti intézet tisztviselői, bármily kiváló szakemberek is, csak egyes tudományterületekhez értenek s egy személyben higiénikusok, technológusok, vízépítő mérnökök stb. nem lehetnek. Arra nem is gondolnak tehát e körök, hogy hiszen a központi intézet lehet az egyetlen fórum, a melyen mind ezeknek a speciális studiumoknak kitűnő képviselőit egyesíteni lehet. Attól is tartanak az osztrák halászati egyesületek, hogy az állami szakértő intézet létesítésével az ügyek elbírálása tisztára hivatalos eljárásra fog szorítkozni, melynek során az érdekelt felek meghallgatásra sem fognak számíthatni.

A független bajor (müncheni) kísérleti intézet mintájára létesített szakértői állomást szívesen fogadnák az osztrák halászati testületek, de a közigazgatási hatóságokkal való együttes működés esetén hallani sem akarnak a mai állapot megváltoztatásáról. Pedig a kinek alkalmá volt látni a szegényes, három sötét, levegőtlen pinczeszobában összehúzólt mai kezdetleges kísérleti állomást, melyet szakértő szemmel nem lehet szánakozás nélkül végignézni, az bizvást hihetné, hogy az érdekelt körök kapva-kapnak majd az alkalmon, hogy az állam dicséretes áldozatkészséggel korszerű hivatásának megfelelni képes intézménnyé akarja a mai állomást kifejleszteni. A jelek, sajnos arra vallanak, hogy az érdekelt állásfoglalása következtében valószínűleg hosszú időbe telik majd, míg Ausztria megfelelő szennyvíz-kísérleti állomáshoz juthat.

H. Gy.

A m. kir. kincstári gazdaszat halasvizerei.

(1911. évi állapot).

Írta: Simonffy Gyula.

A) Ismertetés.

A m. kir. kincstári erdészeti kezelése alatt álló halasvizek adatainak összegyűjtése és törzskönyvezése után a földművelésügyi minisztérium a gazdaszati ágazat által kezelt halasvizek törzskönyvezését rendelte el.*) Ez a rendelkezés egy lépéssel ismét közelebb juttat a kincstár tulajdonában lévő halasvizek nagyságának és értékének ismeretéhez.

A kincstár tulajdonában lévő halasvizek törzskönyvezése ezzel még nem teljes, mert jelen ismertetés csak az aradi m. kir. jószágigazgatóság felügyelete alá tar-

tozó magyarpécskai, temesrékási, temesvári, nagybecskereki, pancsovai m. kir. kincstári ispánságok, továbbá a facsédi, mosniczai és kevevárai m. kir. kincstári telepkezelőségek által kezelt halasvizekre vonatkozik; hiányoznak még az állami ménesbirtokok, továbbá a m. kir. folyammérnöki hivatalok kezelésében lévő kincstári halasvizek adatai; ezek a vizek azonban terjedelmük és értéküknél fogva az előbbiekhöz képest alárendeltebb jelentőségűek.

A gazdaszati kezelés alatt álló halasvizek törzskönyvi adatainak összegyűjtésénél ugyanaz a rendszer követendő, mint a „Halászat“ 1912. évi 11. számában az erdészeti kezelés alatt álló vizekre vonatkozólag le volt írva, vagyis az egyes ispánságnak és telepkezelőségnek kérdőívbe foglalt, pontosan meghatározott kérdésekre kellett feleletet adni. A statisztikai kérdőív a következő tartalommal bír:

Kérdőív.

Aradi jószágigazgatóság ..... Megye.....
 .....ispánság ..... Járás.....
 által kezelt ..... Község.....
 területére eső, a m. kir. államkincstár tulajdonát képező ..... halászati jogról.

I.

1. A fenti halászati jog milyen vízhez (folyó, patak, tó, mocsár, holtmeder, bara, rétség) kapcsolódik?
2. Kizárólag az ott megnevezett vízhez van-e kötve, avagy pedig kiterjed az árvizek kiöntéseire is?
3. A kiöntés melyik folyó árvízének következménye? Egy évben hányszor, mely hónapokban és mely tartalomra ismétlődnek az árvizek rendszerint?
4. Mily nagy a halászati jog alapját képező vízterület kiterjedése? Állandó jellegű vízmedreknél a szokásos kis vízállás, változó vizeknél (rétségeknél) az évenként ismétlődő közepes árvíz kiterjedése veendő alapul.

II.

1. A kincstár kizárólagos tulajdonosa-e a halászati jognak, avagy vannak mások is, a kik abban részesek?
2. Igenlő esetben, kik a társtulajdonosok? (nagybirtokos, község, mint erkölcsi testület, úrbéresek, kisbirtokosok) és mekkora szakaszon, egy vagy több helyen és hol közös a jog?
3. A kincstárt milyen alapon illeti a halászat joga? Nevezetesen mint medertulajdonost (1888:XIX. t.-cz. 1. §-a), vagy mint a ki részére ez a jog igazoltatott (1888:XIX. t.-cz. 3. §-a alapján)? Ez utóbbi esetben mely hatóság, mikor és minő számú végzéssel tette ezt?
4. Ha a halászati jog vitás volna, ki az, a ki ezt vitatja? Van-e per folyamatban emiatt s ha igen, minő a per jelenlegi állása?

III.

1. A halászati jog ezidőszertint hogyan hasznosítatik, bérlet útján, házikézelésben, avagy sehogy?
2. Bérbeadás esetén egy vagy több bérleti terület mellett történik az értékesítés? Melyek a bérleti területek, ki vagy kik a bérlők? Mi az évi bér? A szerződés mely időtartamra kötött (mely időponttól meddig), mikor, ki által s milyen szám alatt lett jóváhagyva?
3. Bérlő van-e jogosítva albérlőket alkalmazni s ha igen teszi-e ezt?
4. Van-e a szerződésben olyan rendelkezés, mely a halállomány közvetlen szaporítását czélozza s ha igen, miben áll az?

*) L. 1911. évi 14,842. sz. rend.

5. A bérlő mi módon űzi a halászatot, a szokásos huzóhálóval, varsázással, rekesztők állításával stb.

6. Ha nem maga halászik, alkalmaz-e részes halászokat és tapasztalás szerint minő feltételek mellett?

7. Mely halfajokból telik a zsákmány javarésze és mely mellékjárulékok számbamenők?

8. Vannak-e olyan mozzanatok, a melyek a jelenlegi hasznosításnál a bérösszeg alakulására előnyösen vagy hátrányosan befolyanak és miben állanak azok?

A mint a kérdések áttekintéséből kitűnik az I. csoport kérdései a vizek hely és térbeli, a II. csoport kérdései a halászati jog eredete és állapota, a III. csoport kérdései a halászat értékesítési, haltenyésztési és halrajzi viszonyait ölelik fel.

Osszehasonlítva ezen kérdéseket a Halászat 1912. évi 11. sz. füzetében a kincstári erdészetre vonatkozólag ismertetett kérdésekkel — kitűnik, hogy ezeknél a kérdések száma kevesebb, a mi indokolását abban leli, hogy a gazdasági kezelés alatt álló vizek mind egy természetűek s valamennyi a dévér szintjához tartozik, holott az erdészetenél mind három szintjába jut belőlük; továbbá, hogy a kérdések az egyes viszonyokban a részletekre jobban kiterjedők, a mit általánosságban ugyan az a körülmény indokol.

Megjegyzem még, hogy a kitöltött kérdőívekhez itt is 1 : 75000 mértékben készült katonai térképek tartoztak, a melyeken a kérdőívekben tárgyalt halasvizeknek helyrajzi viszonyait kellett feltüntetni és pedig külön az állandóan vízzel borított s külön az áradáskor, illetőleg magas vízállás mellett vízzel borított területeket.

A törzskönyv összeállításához szükséges adatok gyűjtésének nehézségei itt is érezhetők voltak. Ezen nehézségek között elsősorban a vízterület kiterjedésének meghatározása említendő meg. Már az állandóan vízzel borított területek tényleges kiterjedésének megállapítása is nehézségbe ütköző, mert a foganatosított kataszteri felmérések óta a folyók medre részint önmagától, részint foganatosított mederszabályozások által helyenként lényegesen változott, sőt változik napjainkban is. A közép és magas vízállás mellett vízzel borított halászható vizek területének megállapítása — a dolog természeténél fogva még nagyobb nehézséggel járt. Ilyen esetekben az egyéni, illetve összehasonlító becsléssel kell megelégednünk, a mi pontosság tekintetében természetesen mindég hagy kívánnivalót.

De ha egészen véve abszolút pontosságról e téren nem is lehet szó, az összegyűjtött anyag a czélnak megfelelő, mert megbízható módon tájékoztat az aradi jószágigazgatóság felügyelete alá tartozó halasvizek terjedelméről és az azon gyakorolható halászatról.

A halasvizek nagysága.

Az összeállított törzskönyvi adatok szerint az aradi m. kir. jószágigazgatóság birtokában lévő, állandóan vízzel borított terület összesen 31,804 kat. hold 115 □-ölet teszen, a melyből esik

		kat. hold	□-öl
a magyarpécskai m. kir. kincstári ispánságra	---	3394	1391
a facsédi " " " telepkezelőségre	---	3	—
a rékási " " " ispánságra	---	58	348
a mosniczai " " " telepkezelőségre	---	27	1385
a temesvári " " " ispánságra	---	172	854
a nagybecskereki " " " "	---	4685	1143
a pancsovai " " " "	---	6106	1556
a kevevárai " " " telepkezelőségre	---	8153	1123
a lugosi " " " ispánságra	---	9201	315

Ez a terület a foganatosított hiteles felmérések előírásaihoz képest általában vizeink középvízállására, illetőleg a kialakult mederre vonatkoznak, de a kincstár

birtokállományában fordulnak elő olyan területek is, a melyek folyók árterületében fekszenek és csak áradáskor borítja azokat víz.

Az áradásokban a halászat sokszor igen értékes; a halászat joga pedig a törvény 2. §-a alapján az elárasztott terület tulajdonosát illeti, ennél fogva a kincstár birtokán előforduló ilyen területek is hozzászámítandók a halasvizekhez.

Ilyen módon számbavehető terület fordul elő:

	kat. hold	□-öl
a magyarpécskai ispánság kerületében	110	—
a facsédi telepkezelőség " "	8	675
a mosniczai telepkezelőség " "	5	—
a pancsovai ispánság " "	2043	—
a kevevárai telepkezelőség " "	7242	—
Összesen:	9408	675

Hozzászámítva ezt a már előbb kimutatott kerülethez, a kincstári ispánságok és telepkezelőségek halászatiilag hasznosítható összes területe 31,804 kat. hold 115 □-öl + 9408 kat. hold 675 □-öl, együttvéve 41,212 kat. hold 790 □-ölet tesz ki.

Az állandóan vízzel borított 31,804 kat. hold területet főképp élő(folyó)vizek alkotják, de fordulnak benne elő olyan állandóan vízzel borított holtágak, fokok, mélyedések és mocsarak, a melyek a főfolyó vízállása, a csapadékviz viszonyok és a folyószabályozási, illetőleg lecsapolási munkálatok előrehaladása szerint több-kevesebb változásnak voltak és lesznek alávétve.

A tárgyalás alatt álló folyóvizek egészben a Fekete-tenger vízgyűjtő medencéjéhez tartoznak.

Ha pedig hazánk két főfolyóját, a Dunát és Tiszát önálló vízrendszereknek tekintjük, akkor a kincstár összes halasvizek folyórendszer és terület szerint a következőképpen oszlanak meg:

	kat. hold	□-öl
I. Duna-folyam	24,161	1548
II. " " mellékvizei	10,893	1357

Ezen II. alatt kitüntetett területből mint nevezetesebb élő(folyó)víz a Temes-folyó körülbelül 800 kat. holddal, a Ferencz-csatorna 126 kat. hold 883 □-ölel szerepel.

III. Tisza-folyó 1900 kat. hold □-öl.

IV. Tisza-folyó mellékvizei 4256 " " 1085 "

A IV. alatti vizekből a Maros-folyó 3394 kat. holddal és 1391 □-ölel, a Béga-folyó 339 kat. holddal és 246 □-ölel szerepel.

A kezelő ispánságok és telepkezelőségek szerint tisztán a Duna vízrendszeréhez tartoznak a mosniczai, pancsovai, kevevárai, lugosi, tisztán a Tisza vízrendszeréhez a magyarpécskai, facsédi, megosztva mindkét vízrendszerhez a többi ispánságok és telepkezelőségek vizei.

A fent kitüntetett terület természetesen összefüggő egészet nem alkot, hanem többi kevésbé szét darabolt és olyan területek, a melyekben a halászati jog nem kizárólagosan a kincstáré, hanem mint a földtulajdon elválaszthatatlan tartozéka az 1888. évi XIX. t.-cz. 1., 2., valamint az 1885. évi XXIII. t.-cz. 4., 5. szakaszai értelmében a szemben lévő partbirtokosok által is a meder középvonaláig gyakorolható.

A m. kir. kincstár halászati jogosultságának eredete különböző. A vízterület egy részén a halászati jog a kincstárt mint part- és medertulajdonost illeti; de mint volt földesúr ennél több halászati jogosultsággal bír olyan mederrészekben, a hol nem parti birtokos, vagyis a hol részére a halászati jog az 1888. évi XIX. t.-cz. 3. §-a alapján annakidején hatóságilag igazoltatott.

Tekintélyes nagyságú halászati jogot nyert ilyen módon a kincstár különösen az Alduna mentén.

A kincstárt illető halászati jog állapota egyébként egészben véve rendezettnek tekinthető.

Vannak ugyan még, pl. Pancsova várossal szemben kétes halászati jogok, de ezek csekélyszámúak és kisebb területre vonatkoznak. Eme jogok tisztázása és megállapítása iránti eljárás, folyamatban van s remélhető, hogy rövid időn belül befejezést is fognak nyerni.

A halászati jog tárgyalása kapcsán meg kell emlékeznünk a halászati társulatok szervezetről és működéséről is. A halászati társulatok bizonyos vízszakaszokon az 1888. évi XIX. t.-cz. és az ezen törvény végrehajtása tárgyában 1889. évi 5000. sz. a. kiadott rendelet alapján szabad elhatározásból vagy hivatalból is alakíthatók. Tagjai az illető vízszakasz összes érdekelt halászati jogtulajdonosai, a kik a társulat keblében vízterületeik arányában gyakorolják jogaikat és teljesítik kötelezéseiket. A társulatoknak kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályaik és üzemtervek van, a melyek alapján mint autonóm szervezetek jogokat szerezhetnek és kötelezettséget vállalhatnak. Az aradi jószágigazgatóság felügyelete alá tartozó halasvizek — kevés kivételtől eltekintve — egész terjedelmökben, nevezetesen a Duna folyam, a Tisza, a Maros és a Temes folyó, halászati társulatok kötelékében vannak s így a kir. kincstár a halászati társulatoknak ép olyan tagja, mint bármely más halászati jogtulajdonos.

Halrajzi viszonyok, szintájak.

Halrajzi vonatkozásban szokásos a vizeket a halaknak magassági irányban való elterjedésének megjelölése végett *szintájakba, régiókba* sorozni. Három ilyen szintját különböztetünk meg, ú. m.: 1. a pisztráng, 2. a márna és 3. a dévér szintját.

Hermann Ottónak a „Magyar halászat“ cz. könyve szerint e szintájakat felülről lefelé eső sorrendben a következő halfajok jellemzik:

1. A *pisztráng* szintját jellemzi a sebes pisztrágon kívül a kővi csík, a botos kölönte, a fűge cselle, a pénzes pér és fokozatosan lefelé még a következő szintáj némely hala is.

2. A *márna* szintját jellemzi a fenékjáró küllő, a szélhajtó küsz, a fejes domolykó, a veres szárnyú konczér, a pirosszemű kele, az Éva-keszeg, az ön, a ponty, a menyhal, a csuka, a fogassüllő, a sügér, a durbincs, az ángolna, a galócza és a pénzes pér.

3. A *dévér* szintján található a márna szintjának halai közül a legtöbb, ezenkívül a csendes iszapos részekben, mint jellemzők a kárász és a czompó.

Miután ezen szintájcsoportok határvonalai a természetben elmosódnak és közöttük számos átmenet fordulhat elő, természetes, hogy az osztályozás tökéletes nem lehet s így csak általánosságban és helyenként alkalmazható.

A kincstárnak tulajdonában lévő, most tárgyalt halasvizek ezen szintájcsoporthoz két utóbbiához tartoznak, sőt amennyiben a vizek tömegét a Duna, a Tisza, a Temes és Béga alkotja, a Maros folyó felső szakaszától eltekintve, majdnem kivétel nélkül a dévér szintájához.

Mint ilyenek, bennük a következő ismertebb és fontosabb halfajok fordulnak elő:

I. A *csontos halak rendjéből*: A csapósügér (*Perca fluviatilis*, L.), a fogassüllő (*Lucioperca sandra*, Cuv.), a vágódurbincs (*Acerina cernua*, L.), a tarka menyhal (*Gobius marmoratus*, Pall.), a tőponty (*Cyprinus carpio*, L.), a széles kárász (*Carassius vulgaris*, Nils.),

a nyálkás czompó (*Tinca vulgaris*, Cuv.), a rózsás márna (*Barbus fluviatilis*, Agass.), a fenékjáró küllő (*Gobio fluviatilis*, Cuv.), a szivárványos ökle (*Rodeus amarus*, Agass.), a dévérkeszeg (*Abramis brama*, L.), a laposkeszeg (*Abramis Ballerus*, L.), a sugárkardos (*Pelecus cultratus*, L.), a szélhajtó küsz (*Alburnus lucidus*, Heck), a ragadozó ön (*Aspius rapax*, Agass.), a pirosszemű kele (*Scardinius erythrophthalmus*, Bonap.), a veresszárnyú konczér (*Leuciscus rutilus*, L.), a fejes domolykó (*Squalius dobula*, L.), a vésetajkú paducz (*Chondrostoma nasus*, L.), a réti csík (*Cobitis fissilis*, L.), a közönséges csuka (*Esox lucius*, L.), a leső harcsa (*Silurus glanis*, L.).

II. a *vértés halak rendjéből*: mint igen értékes halak a szintok (*Acipenser glaber*, Heck), a kecsge tok (*Acipenser Ruthenus*, L.), a söreg tok (*Acipenser stellatus*, Pall), a fajtok (*Acipenser schypa*, Güld.), a vágó tok (*Acipenser Güldenstedtii*, Brandt), a viza tok (*Acipenser Huso*, L.).

III. a *körszájú halak rendjéből*: a vak ingola (*Petro-myzon fluviatilis*, L.)

A vizek halállománya.

A kincstári halasvizek halállománya igen különböző, általában véve azonban csekély; mint általában ez manapság a folyóvizeknél tapasztalható. Az elmúlt évtizedek lázas munkájával végzett folyószabályozási munkálatok csaknem teljes egészökben megfosztották folyóvizeinket a halak ívó és táplálkozó helyeitől s ha ehhez még az igen sokszor tapasztalható rossz idő- és vízjárás viszonyokat hozzávesszük, természetesnek fogjuk találni, hogy a folyóvizek halállománya a multhoz képest megapadt. Különösen vonatkozik ez a Tisza folyóra. Fordulnak elő ugyan egyes kedvezőbb időszakok, a midőn a folyóvizeknek még megmaradt, halívásra alkalmas árterületeit a lassú áradások hosszabb ideig borítják és egyúttal meleg idő jár: de ezek az utóbbi évtized alatt igen ritkán következtek be. Ilyen kedvező idő- és vízjárás mellett a halállomány a kincstári vizekben is közepes sűrűségű, de még sem az már, a mi volt hajdan, a midőn „mesébe illő“ volt egynémely folyóvizünk halállománya.

A gyér halnépességnek oka másrésről a halászati jogok szétdaraboltságában keresendő. A hosszan húzó és távoli fekvésű halasvizek általában nehezen kezelhetők és ellenőrizhetők, végül pedig a tulajdonostársak és a halászati jogbérlok rövidlátása és kapzsisága teszi lehetetlenné a megfelelő művelést.

Fel kell jegyeznünk, hogy a kincstár birtokállományához tartozó halasvizek rendszeres népesítése és gondozása érdekében az Országos Halászati Felügyelőség hathatósan közreműködik, részint mint indítványozó, részint mint tanácsadó, illetőleg mint cselekvő szakhivatala a földművelésügyi minisztériumnak.

Működése különösen halászati társulatok alakításával van összefüggésben. Az 1888. évi XIX. t.-cz. alapján hivatalból is alakítható halászati társulatok okszerű és lelkiismeretes működése nagy befolyással lehet ezen vízterületek halállományának és értékének növelésére.

A folyóvizek halállományának fenntartása most már csak rendszeres s okszerű üzem mellett lehet. Ez a céljuk a halászati társulatoknak, a melyek nagyobb folyóvizeinken már mindenütt megalakultak; kitérő céljuk elérésében segíti azokat a földművelésügyi minisztérium is, a mennyiben tenyészanyagot oszt ki (rendszerint nagyszámú fogassüllőikrát, alkalmas vizeknél pontyivadékot), bizonyos esetekben pedig a halórzés fokozása érdekében pénzsegélyt is nyújt. (Folyt. köv.)

IRODALOM. KÖNYVISMERTETÉS.

Rühmer K. und Buschkiel A. L. dr.: Am Fischwasser. (Verlag E. Nister. Nürnberg. 1913.) E címen igen szépen kiállított, népszerűen megírt, figyelemreméltó kis munka jelent meg a német könyvpiacra.

A mint a könyv bevezető soraiból megtudjuk, nem *tankönyv* akar lenni, hanem célja csak az, hogy a halasvizek életrajzának népszerű ismertetésével mentől inkább felkeltse a nagyközönség érdeklődését s megnyerje rokonszenvét a sporthalászat iránt.

Ennek a feladatnak csakugyan alkalmas módon felel meg a kis munka. Már az is nagy előnye, hogy rövidre fogja mondanivalóját (174 lap), tehát még annak sem válik unalmassá, a ki a halászat-hoz édes-keveset ért; de a rövid szöveget aztán még igazán pompás, a természetből felvett 100 képpel élénkíti.

Sorra tárgyalja a pisztrángos vizet, a pénzes pér és a galócza otthonát; megemlíti a lazacot, bőven méltatja a sebes folyású vizek legelső lakóját: a márnát; kiemeli e vizek mellékpatakjainak jelentőségét, valamint azokban a kártékony halakat is. Lejebb menve, megismertet a csukás vizekkel, leírja a németeknek még kissé idegen süllőt is, megemlítve annak magyar nevét is (igaz, hogy: *Fagosch*-nak írja!) Aztán a sügért, harcsát; végül a dévér színtáján otthonos halakkal foglalkozik. Az angolnáról és a rákról sem feledkezik meg. Hasznos tudnivalókat mond aztán el a hegyi tavakról, a hálóval és varsával való halászatról, a gazdasági kérdésekről, a természetes haltáplálékról, a halak betegségeiről, a halellenségekről s végül a horgászoknak szolgál egy-pár jó tanácsot.

Egyáltalán a horgászat sportját tartva szemelőtt, minden halfaj s halasvíz leírásánál közli az illető halfaj fogására vonatkozó elemi horgászati tudnivalókat, de a mellett súlyt helyez arra is, hogy a halak kifogása mellett megtanítsa olvasóit arra is, hogy a halasvizeket gondozni s mívelni is kell s megadja arra is az útmutatást.

p—

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdések.

1. Egy nagyobb gőzmalom leégése alkalmával arra a gondolatra jöttem, hogy az égett búzát haletetésre használjam fel. Sajnos, kissé elkéstem, most már csak másodkézből kaphatom métermázsáját 7 koronával. A búza 20%-a egészen égett, 70%-a félig égett, 10%-a egészséges. Tisztelettel kérem szíves válaszát, érdemes-e belefogni a dologba?

Sf. A.

Feleletek.

1. Ha a megadott százalékos arány szerint számítjuk a dolgot, akkor $10 + \frac{70}{2} = 45\%$ -a épp a búzának; egy *egész* métermázsza *ép, egészséges* búza tehát több mint 14 koronájába kerülne. Ezért a pénzért ma elsőminőségű *árpát* kaphat, a mi *kipróbált, kitűnő* haleleség, a mit a megpörkölt búzáról egyáltalán nem mondhatunk. Sőt! Nagyon valószínű ugyanis, hogy a pörkölt szenes részek, a melyek az egészséges részekkel együtt kerülnének a hal gyomrába, éppen nem odavaló dolgok, s betegségeket is idézhetnek elő. Az ilyen gyanús eleséggel szemben igen ajánlatos az óvatosság. Semmiképp se ajánljuk tehát a vásárt!

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

Országos Halászati Egyesület.

Meghívó.

Az Országos Halászati Egyesület 1914. évi január hó 3-án (szombaton) d. u. 6 órakor az Országos Halászati Felügyelőség helyiségében (Budapest, V., Ügynök-utca 19. sz., IV. em., lift) tartandó **választmányi ülésére** az alapszabályok 10. §. e) alapján t. Címet tisztelettel meghívom.

Budapest, 1913. december 20.

Báró Tallián Béla, elnök.

TÁRGYSOROZAT:

1. Titkári jelentés.
  2. A vasúti élőhalszállítások ügyében a keresk. min. 76,477/1913. sz. átirata, illetőleg a földm. miniszter 117,593/1913. sz. leiratára adandó vélemény (az állandó hetesbizottság javaslata alapján).
  3. Az ugyanezen ügyben a termelőkhoz intézett körlevélre érkezett válaszok alapján a fővonalokon legkedvezőbb vonatcsatlakozások összeírása és a Máv. igazgatósággal való közlése.
  4. A halászati kiállítás ügye. (Az összes érdekelt tényezőkhöz intézett körlevélre érkezett válaszok.)
  5. A „Budapesti Levelező” szerkesztőségének és kiadótulajdonosának átirata.
  6. A tavaszi közgyűlés tárgyainak előkészítése.
  7. A számvizsgáló bizottság jelentése.
  8. Az 1914. évi költségelőirányzat. (Alapszab. 10. §. c) és e).
  9. Folyó ügyek, indítványok.
- Ülés után társasvacsora.

A Poprádvölgyi halászati társulat f. évi november hó 25.-én tartotta Késmárkon rendes évi közgyűlését *Belóczy Sándor* elnökletével. *Schmör Gábor* társulati igazgató jelentése szerint az állami segélyvel létesülő barlangligeti ivadéknevelő tavak a befejezéshez közel vannak, miért is az elnökség megkeresést intézett Szepesbéla városhoz, hogy az ujonnan építendő erdőri lakot ezen ivadéknevelő tavak mellé helyezze át, hogy azok állandó és gondos felügyelet alatt legyenek. A társulat 435,000 drb salmonidaikrát költetett ki poprádi, szepesszombati, leibiczi, késmárki, mateóczi és barlangligeti költőházaiban. Jelenleg tárgyalások folynak egy Jakobianon felállítandó költőház tárgyában. A halvédelem érdekében megkeresést intéztek, úgy a közigazgatási hatóságokhoz, mint az illetékes erdőhivatalokhoz, hogy közegeikkel minél hathatósabban gyakoroljanak ellenőrzést. 19 egyén ellen történt feljelentés, ezek közül 13 esetben marasztaló, 3 esetben felmentő volt az ítélet, míg 3 esetben az eljárás folyamatban van. A társulat bevétele 2513,15 K, kiadása 942,96 K volt. A jövő évi költségeket 1932,79 K-val irányozták elő, melyhez képest a tagok évi járulékát a Poprád folyón parthossz kilométerenként 60 fillérben, a mellékvizeken 3 csoportban 10—30 fillérben állapították meg.

Az általános tilalmi időszakot november hó 1-től márczius hó 31-éig terjedőleg szabták meg.

Végül a tisztújítás során elnökké: *Belóczy Sándort*, alelnökké: *Klein Róbertet*, igazgatóvá: *Schmör Gábort*, pénztárnokká: *Lám Pált* újra egyhangúlag megválasztották; ezenkívül újra választották a választmány tagjait is.

Az Alcsiszigeti halászati társulat f. évi december hó 3-án tartotta Szolnokon rendes évi közgyűlését *Szilágyi A. Károly dr.*, udvari tanácsos elnöke alatt.

Az évi jelentés szerint a társulatnak múltévi 716,18 K bevételével szemben 308,06 K kiadása merült fel. A jövő évi költségeket 1200 K-val irányozták elő s ehhez képest a tagok évi járulékát kat. holdanként 3 K-val irányozták elő. Alelnök-igazgató jelentése szerint a társulat a kubikgödörökben megrekedt halakat lehalasztatta s az anyamederbe visszahelyeztette; ezenkívül bérlő a társulat kötelékébe tartozó vízterület benépesítésének céljából 30 q pontyivadékokat helyezett ki. Ezután a közgyűlés még néhány adminisztratív jellegű kérdést intézett el s megválasztotta a három tagból álló számvizsgáló bizottságot.

A Zsibóvidéki szamosi halászati társulat december 4-én Zsibón rendes közgyűlést tartott *Dull Andor* főszolgabíró elnöke alatt. A szavazatra jogosultak megállapítása után az igazgató évi jelentése következett, mely szerint a 2332 kat. holdnyi társulati vízterület 5 bérleti szakaszra felosztva, 1913. évi január 1-től 1918. évi december 31-ig terjedő 6 évre (563 K évi bérért) adatott bérbe, még pedig a réginél (451 K) jelentékenyen magasabb bérösszegért. A partörök alkalmazása igen hasznosnak bizonyult, a mennyiben ezeknek bejelentése alapján az érdekelt 4 járásban 26 egyén ellen hoztak marasztaló ítéletet 10—100 K közt változó pénzbüntetéssel,

míg a partörök alkalmazása előtti években egyetlen kihágási eljárás sem jelentetett be. Néhány esetben kiskorú egyénekről lévén szó, a kihágási eljárást beszüntették.*) A földművelésügyi minisztériumtól nyert felhatalmazás alapján 11 drb vidrafogó vasat szereztek be s ezeket az egyes szakaszok érdekeltségei közül az azoknak gondozására vállalkozók között kiosztották. A süllő- és ráktelepítés még eddig eredménytelen, a két ízben telepített törpeharcsa is csak igen szórványosan fordul elő. A társulati vizekben főhalfajok: a harcsa, márna és kevés csuka. A rák pusztulásának oka egyrészt a patakmedrek hatósági tisztogatásában keresendő, de másrészt az állami adományként kapott rákok közül igen sok elpusztul szállítás közben. Az 1912. évi zárszámadást 1225·80 K bevétel, 795·60 K kiadás és 430·20 K maradványösszeggel jóváhagyták. Az 1913. évi költségvetést 1028 K bevétellel és ugyanannyi kiadással, végül pedig az 1914. évi 983·50 K kiadással és 750 K fedezettel irányozták elő; az utóbbinál mutatózó 233·50 K hiány fedezetére holdankénti 10 fillér járulékot szavaztak meg. A számvizsgáló-bizottság tagjainak megválasztása után az elhunyt *Deutsch Zsigmond* választmányi tag helyére *Nagy András* jutott be. Végül elhatározták, hogy a társulati vizek népesítése céljából a földművelésügyi minisztériumtól jövőre is rákot és süllőikrát fognak kérni. (—gh.)

A Győrvidéki halászati társulat 1913. évi december hó 17-én tartotta Győrött rendes évi közgyűlését *Ollinger Alcuin* elnöke alatt. Az igazgatói jelentés szerint a benépesítés érdekében 2.400.000 drb fogassüllőikrát költettek ki, melyet a földművelési kormánytól államsegélyként kaptak. A társulat gondoskodott a tilalmaknak széles körben való közhírtételéről, e végből halórt is tartott, — valamint az árvizek után az anyaggödörökben visszamaradt halivadék megmentéséről. Tíz egyen ellen történt az illetékes közigazgatási hatóságnál halászati kihágás miatt feljelentés. A számadások szerint a társulatnak 1643·57 K vagyona és 32·28 K követele van. A jövő évi költségeket 376 K-val irányozták elő ehhez képest a tagok évi járulékat kat. holdanként 4 fillérben állapították meg. Végül igazgató bejelentette, hogy a társulati törzskönyv rendezése folyamatban van. k.

VEGYESEK.

Kitüntetés. A király *Hirsch Adolf* volt somogy megyei nagybérlőnek a mezőgazdasági, de különösen a haltenyésztés terén szerzett érdemei elismerésül a Ferencz József-rend tisztí keresztjét adományozta.

Hirsch Adolf egyike az úttörőknek a mesterséges viszonyok között üzőt haltenyésztés terén; mint a báró Inkey-féle iharosi uradalom bérlője vetette meg az ottani jóhírű tógazdaság alapját még 1898-ban. E kezdet után csakhamar felhagyott a mezőgazdasággal s már régóta teljesen a haltenyésztésnek szenteli a munkásságát, tevékeny részt vevén a *Haltenyésztő r.-t.* működésében is.

Azt a legfelső elismerést, a melynek most részese lett, a halászat minden barátja őszinte örömmel fogadja, nemcsak, mert a haltenyésztésnek az országban egyik legrégebb s legérdemesebb munkáját éri, hanem mert egyáltalán az első eset, hogy e téren a magán-tevékenység a legmagasabb helyről is méltatásban részesül.

Halálozás. A mint részvétellel értesülünk, *dr. Vámos Károly* kegyesrendi kormánysegéd, a kegyes-tanítórend somogy- és zalamegyei birtokainak kormányzója, 1913. december 26-án éjjel meghalt Kaposvárott, hatvan éves korában. Élénk szerepet vitt Somogy megye társadalmi és gazdasági életében, érdemes működést fejtve ki a halászat terén is, mint a Balaton egyik legnagyobb birtokosának képviselője és a Balatoni Halászati Társulatnak sok éven át volt alelnöke.

*) L. „Halászat“ 1913. évi 9. számában közölt „Jogeset“-et és a 15. számában *Antalfi Sándor* cikkét, mely szerint a fiatal koruak bíróságáról szóló 1913. évi VII. t.-cz. 69. §-a visszaállította a fiatalokúaknak pénzbüntetés által való elmarasztalhatóságát és ha 15-ik életévüket betöltötték. Szerk.

A Balaton befagyott. Szokatlanul korán, még az elmúlt karácsony előtt kaptuk ebben az évadban a hírt, hogy a Balaton befagyott. Az állandó hideg időben bizonyára hamar megerősödik a jég annyira, hogy a jégalatti halászat megkezdődhessék s talán ez az év pótolja majd azt, a mit az elmúlt szeszélyes esztendő mulasztott. Tavaly tudvalevőleg csak január 14-én fagyott be a tó, de már február közepén feltörte a jeget a lanyha időjárást követő óriási szélvihar, s így a halászat máskor legeredményesebb módja, a jégalatti halászat, nem sok eredménnyel járt.

Az első magyar gyártmányú élőhalszállító vasúti kocsi is elkészült s mult év december hó 19-én az első útját is megtette már. A kocsit *Pironsák Antal* ismert halkereskedő cégünk rendelte s a *kistarcsai gép- és vasútfelszerelési gyár r.-t.* készítette. Legközelebb alkalmunk lesz a hazai ipar e ránk nézve oly jelentős művét részletesen is megismertetnünk olvasóinkkal.

Az osztrák halélettani kísérleti állomás működése az 1912. évben. Az „*Österreichische Fischerei Zeitung*“ mult évi 23-ik számában *Neresheimer dr.* ismerteti a vezetése alatt működő kísérleti állomás egyévi tevékenységét.

Az állomás a bécsi cs. és kir. mezőgazdasági-kémiai kísérleti állomás kiegészítő része.

A jelentésből látjuk, hogy az állomás főképpen beküldött víz-, szennyvíz-, haltakarmány- stb. minták vizsgálatával, valamint halak és rákok betegségeinek vizsgálatával, illetve azok kórokozóinak megállapításával foglalkozott.

A beküldött szennyvízminták száma egy év alatt csupán 22 volt, míg a halak száma ehhez képest igen nagy: 217 volt. Az állomás ebből kivehetőleg tehát úgy a halélettan, mint a halkórtan és a szennyvíztisztítás körébe tartozó vizsgálatokkal foglalkozik.

Kísérleti tevékenysége egyrészt az előző évben már megkezdett halastó műtrágyázási kísérletek folytatásában, másrészt a lunzi, a hirschbergi biológiai állomások, valamint a leipzigiegyetem állattani intézete megbízásából halászati kérdésekkel kapcsolatos elemzések és vizsgálatok végzésében állott.

Ezen tevékenységen kívül az állomás vezetője és annak személyzete: *dr. Wittmann J.* és *dr. Haempel O.* 13 különféle előadást tartottak és valamennyien figyelemre méltó irodalmi tevékenységet is fejtek ki.

Halászati kérdésekben nemcsak az állomásvezető, hanem az állomásnak fentebb említett tagjai is adtak szakvéleményeket, a melyeknek egy része tudományos folyóiratban is megjelent.

Az állomásvezető részt vett a halászati gyűlésen Berlinben, ezt megelőzőleg pedig Münchenben halkórtani tanulmányokat folytatott.

A mi a halastó műtrágyázási kísérleteket illeti, részletes adatokat még nem közöltek, de annyit őszintén bevallanak, hogy ezek eddig teljesen eredménytelenül végződtek.

Dr. Unger Emil.

Romániának brailai kerületében az állami halászat eredménye az 1912. évben a következő volt:

Ponty	184,124 kg.	192,542·74 frank
Süllő	15,364 „	29,403·66 „
Őn	11,886 „	8,256·20 „
Dévérfélék	71,916 „	39,288·34 „
Czompó	28,920 „	20,138·29 „
Kárász	38,837 „	19,789·73 „
Csuka	98,997 „	64,193·63 „
Veresszárnyú keszeg	195,301 „	58,763·57 „
Szárca	108,426 „	110,796·89 „
Sügér	43,298 „	16,516·68 „
Fehérhal	465,358 „	159,695·29 „
Hering	16,018 drb	6,319·84 „
Kishering	238 kg.	271·26 „
Kecsege	8,578 „	25,290·27 „
Kaviár	27 „	308·52 „

Ez az eredmény az 1911. évi alatt maradt s értékben körülbelül 1 millió frankkal kevesebb.

Érdekes, hogy a ragadozó halak között minő túlsúlyban van a

harcsa; a csuka ugyan megközelíti, de már a süllő alig $\frac{1}{7}$ része a harcsamennyiségnek.

Kivíttek ezekből a halaktól 1912-ben 3268 métermázsát 228,760 frank értékben (Ausztriába 945 métermázsát, Magyarországra 2165 métermázsát, a löbbit Oroszországba). A kivitel az 1911. évhez képest, a mikor 13,762 mm. a volt 963,340 frank értékben, nagyon megcsappant, a mi az ismeretes halkiviteli tilalom következménye.

A vöröskórságot, a pontyfélék ezen jól ismert betegségét Dr. M. Plehn tanulmányozta tüzetesen és a baj okozójaként egy hasadó gombafajt fedezett fel, a melyet *Bacterium cyprinica* néven írt le. Újabban Spieckermann és Thienemann, a kik ezzel a betegséggel behatóan foglalkoztak, azt közlik vizsgálataik eredményeképpen, hogy a hozzájuk beküldött pontyokon külsőleg a tipikus vöröskórság tünetei voltak megállapíthatók, ámde a baj okát egy más baktériumban ismerték föl, melyet *Pseudomona Plehniae* n. sp.-nek nevezték el. Ez az utóbbi, a Plehn-féle *B. cyprinica*-tól sokban különbözik. Nagysága 1.4μ és két hosszú ostora van. Legnagyobb különbség azonban ezen újonnan felfedezett baktérium virulenciájában van. A tenyésztéssel végzett ojtási kísérletek szerint melegvérű állatokra közömbös; teknősök, gyíkok nyáron gyorsan elpusztulnak tőle, télen ellenben életben maradnak; vízi békára ártalmatlan, leveli békára azonban patogén; pontyok, czompók és pisztrángok aránylag rövid idő múlva elpusztulnak, annál hamarabb, minél magasabb a víz hőmérséklete, $2-5^0$ C-nál $2-3$ hétig tart a halállal végződő betegség.

Szájon keresztül való fertőzés ragadozó halaknál nem sikerült. Ezek savanyú gyomormedre valószínűleg megöli ezt az organizmust. (Intern. Revue f. ges. Hydrobiologie. Bd. VI. p. 303—309.)

Dr. U. E.

A szennyvízkérdés Németországban. Az élővizek tisztántartása érdekében működő egyesület szeptember végén Drezdában tartott ülésén *Bonne dr.* a következőkben összegezte azokat a követelményeket, a melyeket az élővizek tisztántartása érdekében támasztanunk kell: 1. Az ipari szennyvizeket lehetőleg minden egyes gyárban külön és a technika mai állása szerint lehetséges eljárással kell megtisztítani. 2. Ha a befogadó élővíz kicsiny, a városi szennyvizeket külön kell választani és külön levezetni a csapadékvizeket és házi szennyvizeket. A házi szennyvizeket tisztítani kell, ha lehet, a zsírt kivonni belőlük és ha szükséges, biológiai úton megtisztítani őket és végül halastavakban értékesíteni. 3. Kisebb és közepes városokban a fekáliákat hordókban ki kell fuvarozni, esetleg turfával fölszívni, vagy Liernur-rendszerrel eltávolítva, utóbb poudretteggyártással értékesíteni. 4. Nagyvárosokban és oly helyeken, a hol már úsztató-rendszerű csatornázás van bevezetve, a szennyvizeket jólkezelte réöntöző telepeken, vagy *Hofer* rendszerével halastavak útján kell megtisztítani. 5. Hogy az úsztató-csatornázás lehetőleg elkerülhető legyen, a sűrűn lakott városrészeket rendszeresen decentralizálni kell. 6. A nyilvánosságot állandóan tájékoztatni kell mindama veszedelmekről, melyeket a vízszennyezések előidézhetnek. A munkára meg kellene nyerni a hatóságokat, továbbá a mezőgazdasági és ipari köröket. Az indítványként előterjesztett pontokat az egyesület egyhangulag magáévá tette. Brémai érdekeltek több felszólalásban utaltak ezután ama veszedelmekre, a melyeket a káliipar a Weser folyó elszennyezésével okoz s melyek ellen Bréma városa évek óta sikertelenül küzd. Ez a példa is azt bizonyítja, hogy a vízszennyezésekkel szemben sikeres küzdelmet csupán a kérdésnek törvényhozás útján való rendezésével lehet folytatni.

H. Gy.

Budapesti halpiacz. (Karácsony.) Mint sok más élelmiszikknek, a halnak is karácsony a főfogyasztási ideje, a mi a halpiacz képét ilyenkor szokatlan élénkké teszi.

Az idej forgalom nem volt a legjobbak közül való, de azért megfelelt a várakozásnak, mert hisz más cikkeknel még feltűnőbb a panasz a rossz karácsonyi vásár miatt!

A halárak — a pontytól eltekintve — igen magasak, mert a hozatalok nem felelnek meg a szükségletnek; ez eredményezi egyes halfajták abnormis magas árait.

Kedvező jelenségnek vesszük az élő ponty emelkedő fogyasztását, mely azt mutatja, hogy közönségünk mindjobban megkedveli ezt az elég jutányos áron kapható ízes halat, mely jobbára etetett, tehát jó minőségben és megfelelő mennyiségben kerül piacra.

Ma már kereskedőink *jegelt* hal hiányában csomagonként való szétküldéshez (postán és vasúton) is többnyire *élő* tenyésztett halat használnak s így a postacsomagokban és vasúti ládáknak is kifogástalan minőségű friss árút kap a vevő.

A fordulat ezirányban óriási; 25 év előtt karácsony idejében kizárólag a kereskedőink által lundenburginak nevezett cseh ponty szerepelt és uralkodott egyedül a piacon, mint *élő* ponty; *jegelt* árúban azonban Románia látta el piacunkat fölös mennyiségben, de az a hosszú út alatt bizony nagyon selejtessé vált. Ma hazai haltenyésztőink nemcsak Budapestet és az ország többi piacát látják el bőven *élő* hallal, de még külföldnek is juttatnak a fölöslegéből.

Mint a villanyvilágítás terjedésével, Auer találmánya kellő pillanatban mentette meg a gázvilágítást a kimulás elől, úgy tenyésztőinknek is éppen az utolsó órában segített a speciálkocsi abban, hogy a túltermelést elkerüljék. Ma már ez a szállítóeszköz hat nivelálólággal a bőven termelt halak elhelyezésében, mivel véle a fölös mennyiségeket nagyobb távolságra is tudjuk exportálni.

Újabban kereskedőink ismét két ilyen halszállító kocsit szereztek be, ezenfelül néhány külföldi kocsi is állandóan szállítja halainkat kifelé.

Egy neves bécsi haltermelő Boszniában rendezett be kétezer holdon fölül területen tógazdaságot; halszállító kocsik hiányában, úgy ennek, mint Horvát-Szlavonországok tenyésztett hala mind a mi nyakunkba szakadt volna, a mi elég baj lett volna, mert a hazai tenyésztők drágább földáraik mellett alig bírták volna amazoknak kedvezőbb viszonyok között létesült tógazdaságaival a versenyt állani.

Dunai bárkákban és vásárcsarnoki tartányokban kb. 2000 q élő ponty volt karácsonyra előkészítve, ebből körülbelül csak 250 q maradt eladatlan. Igaz, hogy ezen mennyiségből a vidékre is történtek szállítások, a hol évről-évre nagyobb a kereslet élő pontyban, mégis bátran állíthatjuk, hogy Budapesten élő pontyban még nem volt az ideizhez hasonló karácsonyi forgalom.

Romániából alig volt hozatal, s az is főképp tok és vizából állott. Feltűnő, mint apad ez ország bevitele hozzánk, mit csak az Oroszország felé irányuló kivitelével tudunk magyarázni.

Oroszországból, ismert másodrendű süllőin kívül, egy kocsirakomány apró harcsa érkezett *jegelt* állapotban. *Jegelt* árú hiányában ezen tétel gyorsan talált elhelyezést.

Hazai árúból a bárkázott és bizonytalanul elhelyezett árú fogyasztóra talált s így valószínű, hogy a még meglevő, elég tetemes mennyiségű, jól betelt árú, most már gyorsabb tempóban és emelkedett áron fog elhelyezést találni.

A budapesti piacz halárai nagyban:

Viza és tok	2:50—2:80	kor.-ig
Kecsege nagyság szerint	3:20—6:—	"
Süllő nagy	2:—3:20	"
" közép	1:60—2:80	"
" apró	1:40—1:50	"
Élő ponty nagy	1:80—2:—	"
" " közép	1:50—1:80	"
" " apró	1:20—1:50	"
Ponty <i>jegelt</i>	1:20—1:80	"
Harcsa vágó	2:40—2:60	"
" közép	2:—2:40	"
Czompó élő	1:60—1:80	"
Csuka élő	1:80—2:40	"
" <i>jegelt</i>	1:20—1:80	" C.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

B. E. Gárdonyi. Köszönjük az érdekes rajzot. Legközelebb ismertetjük a lapban is.

J. I. Zágráb. Várjuk a továbbiakat. Minél előbb!

B. E. Budapest. A referátumot megkaptuk. A szedők nevében kérjük azonban, hogy máskor a papírosnak csak egyik oldalára tessék írni!

Kitünő, szapora, olcsó haltakarmány!

Ne adjuk többet pénzünket a külföldnek, hanem vásároljunk itthon! Bármilyen mennyiséget, konkurens árakon, szállíthatok azonnal! Ajánlom Ausztriában már is igen jól bevezetett haltakarmányféleségeimet, ú. m.: **száritott és darált húst Korongokba préselve**, nem tévesztendő össze holmi dögöktől származó kiégetett szappangyári hulladékkal! A halak általában mind igen szeretik, nagyon tápláló és a mi a fő nagyon szapora. **100 kiló 32 K. Törmelék-rizs 100 kiló 25 K; rizsliszt 100 kiló 18 K**, továbbá hámozott borsótöredék, **vérliszt, csontliszt** stb. sokkal olcsóbb, mint bárhol is! Miután az árak igen váltakoznak, azért igen ajánlom tisztelt vevőimnek, hogy a szükséges mennyiség felemlítésével tőlem árajánlatot kérjenek az áru lekötése céljából! Kívánatra szállítom a **száritott halakból készített lisztet** is! **A TURUL füllesztő** (főző) mesésen vált be fenti takarmányok elkészítésénél. Minden racionálisan kezelt halgazdaságban kell, hogy meg legyen! Kapható különböző nagyságokban, leírást igen szívesen küldünk költségvetéssel egyetemben. **A VIDRA** a halgazdaság réme, mesésen vonzódik a kitett tórhöz, ha azt **Storcz** udv. vadász **csalijával** kezeltük. **Egy doboz 2 K.** — A hazai halgazdaságok szíves pártolását kéri:

WIRKER J. Órangyal gyógyszerháza és laboratóriuma **Rákoskeresztúr** Budapest mellett. :: József Főherczeg Öfensége udv. szállítója.
erdő- és mezőgazdasági kártékonyok ellen

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsa élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, es. és kir. udvari szállító **BUDAPEST**, Központi vásáresarnok. Telefon: 61—24.

Egynyaras, bőr-, tükör- és pikkelyes

pontyivadék,

2 dgr. átlagsúlyban, 200 ezer drb **eladó** jutányos árban, téli szállítás mellett.

BOKŠIČ-LUGI TÓGAZDASÁG

:: u. p. **KLOKOSEVAC.** ::

CHEMISCHE FABRIK SCHLUTUP

Dr. Max Stern

Schlutup, bei Lübeck.

A kitünően bevált

I-a SCHLUTUPI HALLISZT

egyedüli készítője.

Rendki- **halhúsgyarapodás** csekély termelési költség vül nagy **halhús** mellett. Feltünő jó eredmények **pontyoknál**, czompóval való vegyes benépesítés mellett, valamint **pisztrángoknál**, különösen **zsenge ivadék- és növendékhalaknál.** :: :: ::

HALGAZDASÁGHOZ VALÓ ESZKÖZÖK: PISZTRÁNGIKRA-

KÖLTÖEDÉNYEK, halivadékszallítóedények, AQUARIUMOK

stb. készítésében specialista. — Az országos halászati felügyelőség szállítója.

LAMMEL FERENCZ, bádagos- és szerelőmester, Budapest, VIII., József-utca 17. sz.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

ősi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított **wittingai** pontyot és anyapontyot, bajorországi **aischgründi** 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

— A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel. —

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.